

DR JOSIF PANČIĆ (1814 – 1888)-DVESTA GODINA OD ROĐENJA, I DEO

Rade Babić¹, Gordana Stanković-Babić^{2,4}, Marko Lazović^{3,4},
Strahinja Babić⁴, Aleksandra Marjanović⁴, Tijana Kažić⁵, Marko Ristić⁶

Centar za radiologiju Kliničkog centra Niš, Srbija¹
Klinika za očne bolesti Kliničkog centra Niš, Srbija²
Klinika za kardiovaskularne bolesti, Klinički Centar Niš, Srbija³
Univerzitet u Nišu, Medicinski fakultet, Srbija⁴
Univerzitet u Beogradu, Biološki fakultet, Srbija⁵
Veterinarski zavod Subotica, Srbija⁶

Dr Josif Pančić rođen je 17. aprila 1814. godine u Ugrine, selo na padinama Velebita, a preminuo je 25. februara 1888. godine u Beogradu. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Pešti 1842. godine. odbranom doktorske disertacije "Taxilogia botanica" koju je posveti stricu Grguru, koji ga je pomagao tokom školovanja. Promovisan je za doktora medicine na istom fakultetu 7. septembra 1843. godine. Kao lekar radio je u Kragujevcu i Jagodini. Učesnik je oslobodilačkih ratova koje je Srbija vodila protiv Turske i Bugarske. Nosilac je mirnodopskih i ratnih odlikovanja. UNESCO je 2014. godine, obeležila dvesta godina od rođenja dr Josifa Pančića, kojem se i mi ovim našim radom priključujemo. Ujedno, ovim našim radom priključujemo se i obeležavanju "Sto godina od početka Prvog svetskog rata", jer su dr Josif Pančić i dr Sava Petrović naučnim otkrićem živog fosila *Ramondia serbica* doprineli da se za logo pobjednika u Prvom svetskom ratu kod nas Srba upotrebljava cvet krhke i nežne *Ramondia serbica*. *Acta Medica Mediana* 2014;54(1): 71-74.

Ključne reči: Josif Pančić, Srbija, Doktor, Botaničar, *Picea omorica*, *Ramondia serbica*

Kontakt: Rade Babić, radiolog
E-mail: gordanasb@open.telekom.rs
Centar za radiologiju, Klinički Centar Niš, Srbija
Bul. Zorana Đinđića br. 48
18000 Niš, Srbija

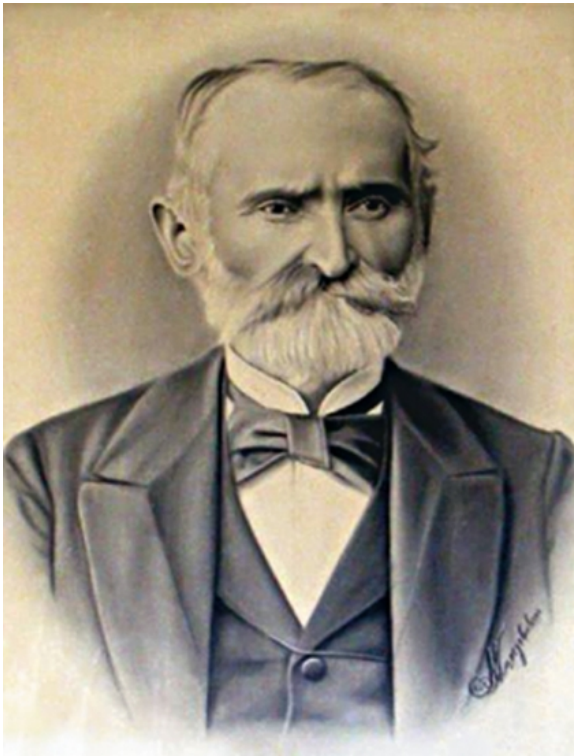
Uvod

Dr Josif Pančić (slika 1) rođen je 17. aprila 1814. godine u Ugrine, selo na padinama Velebita, kao četvrto od petoro dece (imao je dva brata i dve sestre), od oca Pavela i majke Marga-rete. Kako su mu roditelji bili siromašni, stric Grgur, arhiđakon u Gospiću, starao se o njegovom školovanju, pa je tako na primer Josif tokom studija u Pešti od strica dobijao 15 forinti mesečno (1-5).

Dr Josif Pančić završio je osnovnu školu u Gospiću, a gimnaziju u Rijeci. Godine 1830. upisao je visoku školu Regia Academica Scientiarum u Zagrebu, odsek filozofija, koju napušta 1832. godine i upisuje Medicinski fakultet u Pešti. Siromašno materijalno stanje primoralo je Josifa da drži privatne časove iz francuskog i italijanskog jezika kako bi zaradio za život i studije, što je i bio jedan od razloga njegovog desetogodišnjeg studiranja (1-5).

Josif Pančić je studije na Medicinskom fakultetu u Pešti okončao 1842. godine odbranom doktorske disertacije "Taxilogia botanica". Doktor-sku disertaciju je napisao na latinskom jeziku i podelio ju je u tri dela. U prvom delu disertacije izlaže se istorijat botanike, tj. sistematika biljaka, koja se završava Endlicher Genera plantarum. U drugom delu obilježavaju se pojmovi specija (vrsta), subspecija (podvrsta), varijetet (odlika), subvarijetet (pododlika), monstrum (nakaza), hibrid (melez), rod, red i klasa. U trećem delu prikazuju se i obeležavaju biljni sistemi koji su dali Tournefort, Linné, Jussiaea, Reichenbach i Oken. Dr Josif Pančić je doktorsku disertaciju "Taxilogia botanica" posvetio stricu Grguru (1-5).

Josif Pančić je za doktora medicine promovisan na istom fakultetu 7. septembra 1843. godine. U Beč odlazi 1845. godine i u Prirodnačkom muzeju proučava prikupljeni materijal, dovršava obradu svog herbarijuma i prisustvuje predavanjima čuvenog botaničara Endlichera. U Beču dr Josif Pančić sreće Vuka S. Karadžića, koji ga savetuje da krene za Srbiju i da traži postavljenje za fizikusa. Poslušavši Vukov savet, dr Josif Pančić dolazi u Srbiju (1846) s namerom da se zaposli u Užicu.

Umesto zapošljenja u Užicu, dr Josif Pančić dobija zapošljenje u Jagodini, u fabrici stakla u Miševiću, po pozivu Avrama Petronijevića, ministra inostranih poslova i vlasnika ove fabrike. U to vreme, među radnicima fabrike stakla i članova njihovih porodica vladala je dizenterija, koju je dr Josif Pančić sa uspehom suzbio (1-5).

U tom periodu dr Josif Pančić intenzivno proučava floru i faunu Srbije, i to u Jagodini, Belicu, Crnom Vrh, Levaču, Opariću, okolini manastira Ljubostinja, Aleksinačkoj Banji, Rtnju, Ozrenu i drugim mestima. Od mnogobrojnih planina Kneževine Srbije dr Josif Pančić je najviše boravio na Kopaoniku, ukupno 16 puta, prvi put 1851. godine, a poslednji put 1886. godine u 72. godini života (1-5).

Godine 1854. dr Josif Pančić postaje državljanin Srbije na osnovu dobijenog otpusta iz Austrougarske monarhije, a 1849. prima pravoslavnu veru. Nakon toga, dr Josif Pančić menja svoje pravo ime Josip u Josif (1-5).

U Čupriji dr Josif Pančić upoznaje Ljudmilu – Milku, ćerku barona, inženjera Kordona, koji je bio u službi "Visokog Praviteljstva Srbskog", isprosio ju je i venčao u pravoslavnoj crkvi u Čupriji 30. januara 1849. godine. Njihov brak je bio srećan i plodan, imali su sedmero dece, tri sina i četiri ćerke. Dr Josif Pančić je bio poliglota, govorio je latinski, nemački, francuski, engleski, italijanski i španski jezik (1-5).

Učešće u osnivanju SLD-a, Kraljevske srpske akademije, članstva i funkcije dr Josifa Pančića

Godine 1853. dr Josif Pančić postavljen je za kontraktualnog gradskog lekara Katedre jesta-svene istorije i agronomije Liceja u Beogradu, a od

1854. je "dejavitelni" (stalni) profesor na Velikoj školi u Beogradu. Na Liceju u Beogradu, dr Josif Pančić predaje botaniku, zoologiju, minera-logiju sa geologijom i agronomijom, a kasnije meteorologiju i fizičku geografiju. Dr Josif Pančić je bio prvi rektor Velike škole u Beogradu (1866), a biran je šest puta (1-5).

Na predlog ministra prosvete, kraljevskim ukazom od 5. aprila 1887. godine, dr Josif Pančić biva imenovan za prvog predsednika Kraljevske srpske akademije (danas Srpska akademija nauke i umetnosti – SANU), osnovane 1. novembra 1866. godine. Dr Josif Pančić je osnovao prvi srpski herbar i kabinete sa zbirka iz pomenutih oblasti (1-7).

Godine 1874. dr Josif Pančić osniva botaničku baštu u Beogradu, čiji je upravnik bio sve do penzionisanja (1887) (1-3).

Između ostalog, dr Josif Pančić je bio starešina Prirodno-matematičkog odeljenja Filozofskog fakulteta (1879), osnivač i rukovodilac prirodno-botaničkih zbirki Velike škole, član glavnog prosvetnog saveta (1883), član Državnog saveta, poslanik i potpredsednik Narodne skupštine (1870). Dr Josif Pančić je bio jedan od osnivača Srpskog lekarskog društva (SLD - osnovanog 1872. u Beogradu) (1-7). Bila je to prva društvena organizacija u Srbiji, u vreme kada Srbija još nije stekla međunarodno priznanje (Srbija je međunarodno priznata na Berlinskom kongresu 1878.). Lekari tog vremena osetili su potrebu da se organizuju i da se stave na raspolaganje narodu radi očuvanja, unapređenja i zaštite zdravlja, lečenja i zdravstvenog prosvetavanja i razvoja medicinske nauke i prakse. U osnivanju SLD-a učestvovala su četiri Srbina, tri Čeha, dva Poljaka, jedan Grk i jedan Slovak. Bili su to: dr Aćim Medović (predsednik), dr Vladan Đorđević (sekretar), dr Jovan Mašin, dr Đorđe Klinkovski, dr Jovan Valenta, dr Panajot Papakostopulos, dr Josif Holjec, dr Bernard Bril, dr Sava Petrović, dr Julijus Lenk, dr Marko Polak, dr Petar Ostojić i stomatolog dr Ilija Ranimir, da bi im se kasnije priključili dr Josif Pančić i dr Mladen Janković (1-7).

Pored članstva u Srpskom lekarskom društvu, dr Josif Pančić je bio član Srpskog arheološkog društva, Društva Podrinjska sloga, Bečkog geološkog instituta, Bavarskog društva u Šerberu, Srpskog učenog društva (1864), Regia societas boptanica ratisbonnrbis, Društva srpske slovenosti (1850), počasni član bavarskog društva Polichia, dopisni član Ugarske akademije nauka (1868), Branderburškog botaničkog društva, Zoološkog botaničkog društva u Beču (1853) i drugih naučnih i dobrotvornih udruženja (1-7).

Dr Josif Pančić – u tri rata ratnik

U Prvom srpsko-turskom ratu dr Josif Pančić je bio imenovan za šefa Vojne bolnice u Beogradu, koja se u to vreme nalazila u zgradi Vojne akademije, gde je obavljao dužnost vojnog lekara od 20. jula do 22. septembra 1876. godine. Za vojne zasluge u ovom ratu dr Josif Pančić biva odlikovan ordenom Takovskog krsta.

U Drugom srpsko-turskom ratu dr Josif Pančić je bio šef Vojne bolnice u Beogradu od 1. decembra 1877. do 22. januara 1878. godine.

Za vreme Srpsko-bugarskog rata, od 2. do 15. novembra 1885. godine, dr Josif Pančić je dobrovoljno obavljao dužnost upravnika Vojne bolnice, koja se tada nalazila u zgradi Velike škole u Beogradu.

Dr Josif Pančić je nosilac ordena Takovskog krsta, Crvenog krsta i Svetog Save I reda.

U čast dr Josifu Pančiću

Međunarodna organizacija UNESCO je 2014. godinu proglasila godinom u kojoj se obeležava 200 godina od rođenja Josifa Pančića. Neka nam je na ponos. I mi smo se ovim radom priključili proslavi ovog jubeleja.

U čast dr Josifa Pančića Pošta Srbije je izdala poštansku marku sa likom dr Josifa Pančića (slika 2). Narodna banka Jugoslavije, da bi obuzdala inflaciju u zemlji, uvodi novi dinar. Na tržištu novca, tada je jedan novi dinar imao vrednost jedne nemačke marke. Pored metalnog novca u apoeni od jednog novog dinara, u promet je puštena i papirna novčanica od jednog novog dinara na kojoj se nalazio lik dr Josifa Pančića (1814–1888) (8).

Ujedno, ovim radom priključujemo se i obeležavanju "Sto godina od početka Prvog svetskog rata", jer su dr Josif Pančić i dr Sava Petrović naučnim otkrićem živog fosila *Ramondia serbica* doprineli da se za logo pobednika u Prvom svetskom ratu kod nas Srba upotrebljava cvet *Ramondia serbica*. Englezi je zovu vaskrsavajuća biljka jer je kap vode vraća u život. Naime, čak iako se potpuno osuši, pa i posle nekoliko godina mrtvila, srpska ramondija može ponovo oživeti (anabioza) kada se zalije, kao da joj se ništa nije desilo. Upravo ta sposobnost ramondije je učinila

da se ona izabere za simbol pobednika u Prvom svetskom ratu, jer je nađena sličnost sa Vojskom Srbije koju je protivnik 1916. godine doveo do ruba uništenja, a onda, iznenada, Vojska Srbije vaskrsne na Krfu (Grčka), probije Balkanski front i u nezdrživom i fanatičnom jurišu, za veoma kratko vreme, oslobodi Srbiju i sa saveznicima primora neprijatelja na kapitulaciju. Neka im je Slava i Hvala.

Zaključak

Dr Josif Pančić je naučnim radom stekao najveća priznanja, a srpskom narodu obezbedio visoko mesto među drugim narodima.

Literatura:

1. Babić RR, Gordana-Stanković G, Babić S. Dr Josif Pančić (1814-1888) doctor on call, botanist by preference. Peti naučni skup – 800 godina srpske medicine. Beograd. 2014.
2. Levntal Z. Josif Pančić. Medicine enciklopaedia. Zagreb; Jugoslovenski leksikografski zavod: 1963.
3. Milanović M. Eminent serbian phisicians. Biographical Lexicon. Beograd; Vojna štamparija: 2005.
4. Josifović M. Josif Pančić. Beograd; SANU: 1976.
5. Mitranović D. The life Pančić. Beograd; SANU: 1964
6. Stanić V, Jovanović-Simić J. Vladan Djordjević – a founder of the Serbian Medical Society. Vojnosanit pregl 2006; 63 (7): 696-700. [[PubMed](#)]
7. Stanić V. Making steps through the time – 135 years of the Serbian Medical Society. Vojnosanit pregl 2006; 64 (7): 497-9. [[PubMed](#)]
8. Babić RR, Stanković-Babić G. Medicine in notaphily. Med Pregl 2010; LXIII (3-4); 289-92.

DR. JOSIF PANČIĆ (1814 - 1888) – TWO HUNDRED YEARS AFTER HIS BIRTH, PART I

Rade Babić¹, Gordana Stanković-Babić^{2,4}, Marko Lazović^{3,4}, Strahinja Babić⁴, Aleksandra Marjanović⁴, Tijana Kažić⁵, Marko Ristić⁶

Center for Radiology, Clinical Center Niš, Serbia¹
Ophthalmology Clinic, Clinical Center Niš, Serbia²
Clinic of Cardiovascular Diseases, Clinical Center Niš, Serbia³
University of Niš, Faculty of Medicine, Serbia⁴
University of Belgrade, Faculty of Biology, Serbia⁵
Veterinary Institute Subotica, Serbia⁶

Dr Josif Pančić was born on the 17th of April in 1814 in Ugrina, the village on the slopes of Velebit, and died on the 25th of February in 1888 in Belgrade. He finished his studies at the Faculty of Medicine in Budapest in 1842 defending a doctoral thesis entitled "Taxilogia Botanica", which he dedicated to his uncle Grgur who provided him with financial support during his studies. He was promoted to a doctor of medicine at the same university on the 7th of September in 1843. As a physician, he worked in Kragujevac and Jagodina. He participated in the liberation wars that Serbia waged against Turkey and Bulgaria. He was awarded several peacetime and wartime medals. In 2014, UNESCO marked the 200th anniversary of the birth of dr Josif Pančić, which we join with this paper. At the same time, with this paper we join the celebration of "One Hundred Years since the outbreak of The Great War, as dr Josif Pančić and dr Sava Petković with their discovery of a living fossil *Ramondia serbica* contributed to the image of the logo of victors in World War I in Serbia. *Acta Medica Medianae* 2015;54(1):71-74.

Key words: Josif Pančić, Serbia, doctor, botanist, *Picea omoica*, *Ramondia serbica*